

Årsmøde i Foreningen Teglværksinitiativerne i Danmark

lørdag d. 17 september 2022 ved Nivaagaard Teglværks Ringovn

Deltagere

Cathrinesminde

- Christian Frederiksen
- Torben A Vestergaard

Helsingør

- Lars Bjørn Madsen
- Kjeld Damgaard

Horsens

- Verner Bjerge
- Jacob Hanqvist Petersen
- Poul Anton Sørensen

Lilleskov

- Hugo Friis
- Elef Holm
- Bent Jørgensen
- Jørgen Pindstofte

Nivaagaard

- Kai Ambus
- Jørgen Berthelsen
- Bent Pau
- Carl Jørgen Schousboe
- Christa Staugaard

Sydsjælland

- Andreas Gejel, Greve

Århus

- Helge Hansen
- H P Hansen
- Linda Jill Peitersen

Deltagerne samledes lidt efter lidt til velkomst og kaffe i Vognporten ved Nivaagaard Teglværks Ringovn. Herefter gik vi over til generalforsamlingen.

Referat fra generalforsamlingen

Dagsorden:

1. Torben Vestergaard blev valgt som dirigent og Jørgen Berthelsen som referent
2. Bestyrelsens beretning ved formanden Torben Vestergaard – se vedlagte.
3. Beretninger fra medlemmerne - vedlagte.
  - Cathrinesminde Teglværk
  - Cathrinesmindes Venner
  - Horsens gruppen
  - Lilleskov Teglværk
  - Ringovnen
4. Regnskabet blev fremlagt af kasserer Jacob Hanqvist Petersen og fundet i orden af revisor Carl Jørgen Schousboe. Godkendt uden bemærkninger – se vedlagte.
5. Fastsættelse af årskontingent: 200 kr. for institutioner, 100 kr. for enkeltmedlemmer.
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer.
  - Torben A. Vestergaard - genvalgt
  - Kim Jacobus Paulsen - genvalgt
7. Indkomne forslag
  - Regler for frieksemplarer til forfattere og initiativerne:
    - 30 eksemplarer til en enkeltforfatter. 20 eksemplarer til hver af forfatterne i en gruppe. 5 eksemplarer til hvert af initiativerne. Hvis der er behov for at forære bøger væk i forbindelse med ansøgninger eller andet, bør man vælge de ældre udgaver.
8. Aktivitetsplan og budget. Vi ved ikke endnu hvilke bøger, der bliver færdige i nærmeste fremtid. Derfor er der ikke brug for at lægge et budget nu. De planlagte aktiviteter er:
  - Århus Kommunes teglværker (Horsens gruppen), færdig 2023?
  - Helsingør Kommunes Teglværker (Lars Bjørn Madsen og Kjeld Damgaard), færdig 2023?
  - Gribskov Kommunes Teglværker (Kai Ambus og Jørgen Berthelsen), færdig 2023/24
  - Langeland og Ærø (Peter Dragsbo og Kim Furdal) færdig ?
  - Sønderborg Kommunes teglværker (Torben Vestergaards gruppe) færdig ?
  - Holstebro Kommunes Teglværker (Stig Asbjørn Vestergaard) færdig ?
9. Næste års møde: Lørdag 16/9 2023, Lilleskov Teglværk
10. Eventuelt.
  - Helge Hansen fortalte om sin planlagte deltagelse i Nordisk Kalkforums Årsmøde i Hamar/Norge 2023 om Teglbrænding, hvor Helge skal tale om teglbrænding og kalkbrænding
  - Helge Hansen fortalte at han arbejder på en artikel sammen med arkæolog Jan Koch, Århus om teglbrænding gennem tiderne. Artiklen er tiltænkt Jysk Arkæologisk Selskabs tidsskrift KUMML.
  - Helge Hansen fortalte om en unødvendig udskiftning af tegltag på Grønnegades Kasserne i Næstved. Tagstenene har ligget næsten 200 år.

- Helge Hansen tilbød et 20 min. foredrag til næste årsmøde om tunnelovnsens funktionsprincipper.

Generalforsamlingen afsluttet.

Frokosten kom fra Nivaagaard Malerisamlings cafe.

Herefter kørte vi til Fredensborghusene. Et boligkompleks tegnet af Jørgen Utzon og bygget i 1962. På grund af interessen for den usædvanlige bebyggelse er der oprettet et museum i bebyggelsens fælleshus og restaurant. Der fik vi først en indføring i bebyggelsens historie. Bebyggelsen består af et mindre område med 75 m² store rækkehuse hver med en lille have, og af et større område, hvor en ”slange” af sammenhængene huse spreder sig ned over en let skrånende naturgrund. Husene er hver på ca. 125 og 135 m² og har hver en lille have begrænset af en mur – dog med udsyn til naturen omkring. Alt bygget så man undgår at folk kan kigge ind af vinduer eller fra havesiden. Bebyggelsen blev skabt til familier hjemvendt fra flere års arbejde i udlandet. Imidlertid er husene nu så populære, at man skal være skrevet op i 15 år efter hjemkomsten.

Vor rundviser og en hjælper tog os med til hver deres hus, og derefter fik vi kaffe og kage mens rundviseren fortalte om det sociale liv i bebyggelsen. Kort fortalt er det blevet et olle-kolle med store anstrengelser for at knytte beboerne sammen ved fællesspisning og mange aktiviteter. Men arkitekturen er bemærkelsesværdig og udført af gule strengpressede mursten og falstagsten fra Nivaagaard Teglværk.

På gensyn i Lilleskov om et år.

Torben A. Vestergaard, dirigent

Jørgen G. Berthelsen, referent

Ad 2 Formandens beretning

Årsmøde i Foreningen Teglværksinitiativerne Nivvagaards Teglværks Ringovn 17. september 2022

Der er ikke udgivet nye bind siden sidste generalforsamling. Skanderborgbogen sælger eksemplarer i ny og næ via Danske Boghandleres Kommissionsanstalt, som sender en opgørelse hver måned.

Der er arbejdet videre på nye bind i særdeleshed det om *Aarhus Kommune*, hvor det driftssikre hold i Horsens fortsætter, som var de en Hundestedmotor. Til Aarhus bogen er der løfte om støtte og i hvert fald interesse fra Ken Tarbensen, leder af Erhvervsarkivet (tidligere art nouveau bygningen i Aarhus, nu i Rigsarkivets afdeling i Viborg) og redaktør af Erhvervshistorisk Årbog.

Helsingørbogen med fhv. museums- og arkivleder Lars Bjørn Madsen og Kjeld Damgaard er stadig undervejs. Derom senere i dagsordenen.

Det samme gælder arbejdet med *Gribskov* kommune ved Ki Ambus og Jørgen G. Berthelsen.

For *Langeland og Ærø* kommuners vedkommende har fhv. museumsdirektør på Sønderborg Slot og formand for Langelands Museum, Peter Dragsbo, og museumsinspektør for Ærø Museum, Kim Furdal, tilbudt at skrive det bind sammen.

Holstebro Kommune fik sidste år tilsagn fra en mulig forfatter, den ny leder af kommunens arkiver, Stig Asbjørn Vestergaard. Der er umiddelbart meget at gøre i forbindelse med arkivernes nye struktur, så det kommer til at vare lidt.

Assens Kommune. Der foreligger jo materiale til bogen hos såvel Lilleskov Teglværk som Christian Lilleskov Hansen. Bent og Christian har samlet en del. Men der mangler en forfatter, der kan bearbejde og skrive. Jeg har kontaktet professor Jeppe Nevers på Center for Erhvervshistorie under SDU og spurgt, om en student eller kandidat kunne tænkes at være interesseret i at skrive speciale eller afhandling om forholdet mellem teglværker og samfund på Vestfyn eller i Assens Kommune. Han har givet spørgsmålet videre til den kollega, der har forberedelsen af de kommende specialestuderende. Han vil så vende tilbage.

Sønderborg status

Sønderborg Kommune er en stor mundfuld med omkring 70 historiske teglværker,, som både var store (400.000 mursten om året hørte til de mindste i 1830'erne) og var aktive meget længe (100-300 år er almindeligt). Hvis bøgerne skal være i samme format som de øvrige, så vil det kræve omfattende arkivundersøgelser at komplettere den foreliggende i Cathrinesmindes arkiv. Alene at komplettere listerne over ejere af så mange teglværker over flere århundreder i både danske og tyske arkiver vil tage år.

Sidste år enedes vi med en vis forhåbning om at danne en arbejdsgruppe med Christian Frederiksen, Kim Jacobus Paulsen, Mariann Kristensen og mig selv. Det lykkedes efter en del bryderier at få lov til at benytte Cathrinesmindes arkiv, der med status som magasin kun var tilgængeligt for visse medarbejdere. Så fik Kim Jacobus fast job som højskoleforstander på Liselund Højskole ved Slagelse (jeg skal hilse). Mariann gik på barselsorlov, hvad hun har endnu. Christian Frederiksen flyttede fra Cathrinesmindes nabolag og kom galt afsted ved et fald over en flyttekasse. Altså, vi har ikke udrettet alverden.

Derfor gik jeg til direktøren for Museum Sønderjylland, Axel Johnsen, for at få rede på, hvad vi kan håbe på af hjælp fra Museum Sønderjylland. Ud fra teglindustriens historiske omfang i en lang historisk periode internt i Sønderjylland og i forhold til kongeriget bedømmer jeg teglværkerne som et af de vigtige forskningsemner i Sønderjyllands industrihistorie - altså et åbenbart pligtemne for Museum Sønderjylland.

Med Johnsens anbefaling gik jeg videre til lederen af museets historiske forskning, Carsten Porskrog, som med beklagelse ikke kan tilbyde mere, end at Mariann kan få lov at bidrage med redaktionsarbejde på bind om Sønderjylland. Mere har museet ikke ressourcer til. De er inden for historiefagene seks mand med 16-17 andre forskningsemner. Hvis bøgerne desuden bare er registranter, så er det ikke forskning. Det tæller ikke for museet, der bedømmes for forskningspublikationer lige som universiteterne. Det vil ingen af de sædvanlige forskningsfonde give penge til.

På den baggrund ser jeg ikke andre muligheder, end at vi for Sønderborg Kommunes vedkommende ændrer formatet, så kildeforskningen neddrøles, og hovedvægten ligger på eksisterende dokumentationen i Cathrinesmindes arkiv. Den samlende analysedel blive større og beskrivelsen af enkeltteglværker kortere og mere summarisk

Cathrinesmindes Venner vil gerne bruge Sønderborg bogen som skrift til Vennerne. Også af den grund er det nødvendigt at begrænse formatet til det realistiske. Jeg regner med, at samme arbejdsgruppe som sidste år gør forsøget. Kim Jacobus har lovet at være med til et enkelt raid på arkivet i Slesvig. Derudover bliver det Chr. Frederiksen, Mariann Kristensen (regner jeg også med), Randi Helming

(arkivstøtte på CMT) og mig. (Så kan spørgsmålet blive, om der er råd til at tænde for strøm og lidt varme i arkivet i vinterhalvåret)

Økonomi

Kassereren vil fremlægge regnskabet. En enkelt bemærkning: Vi skal gerne samle penge på kistebunden til næste bogudgivelse. Selv om vi får fuld fondsstøtte, så er udbetalingen ofte afhængig af, at bogen allerede er trykt. Det medfører, at vi skal betale bogtrykkeren, inden vi har fået alle penge hjem, og altså blive nødt til at lægge ud, som det var tilfældet med Skanderborgbogen. Det ville være rart at undgå.

Mariann har afklaret med sig bagland, at Museum Sønderjylland godt vil indsende en kasse med hver af de tidligere bind til letlevering, så de derefter nemt vil kunne købes gennem boghandlerne. Jeg har ikke hørt, hvordan det er forløbet, kun at de havde nogle vanskeligheder med at få samarbejdet etableret med henvisning til det korrekte forlag.

Ud over bøgerne, så har især Poul Anton og Jacob passet foreningens fine hjemmeside og facebookside, hvor der er en del trafik og interesse.
<https://teglhistorie.dk> og Facebook: Danmarks Teglværker et nationalt bogværk.

Med venlig hilsen

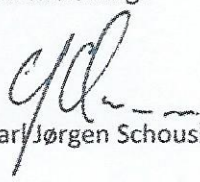
Torben A. Vestergaard

Regnskab Teglværksinitiativerne i Danmark

	2020/21	2021/22
Indtægter		
Kontingent	3.200,00	2.800,00
Tilskud	9.012,50	48.850,00
Bogsalg	0,00	14.149,75
Indtægter i alt	12.212,50	65.799,75
Udgifter		
renter	0,27	0
Gebyr (+renter)	300,00	612,50
Bogudgivelse	0	59.281,25
Kontingenter	400,00	400,00
Div (porto mv)	0	2.633,60
udgifter i alt	700,27	62.927,35
Resultat	11.512,23	2.872,40

Kattrup d. 6/7 2022 Jacob Hanquist Petersen, kasserer

Undertegnede revisor har i dag gennemgået ovenstående regnskab.
 Regnskabet er i overensstemmelse med foreningens bogføring.
 Indtægter og udgifter er behørigt dokumenteret ved bilag.
 Bankbeholdning er i overensstemmelse med pengeinstituttets noteringer.
 Der er ingen kontant kassebeholdning.

Nivå d. 30/8 2022 Carl Jørgen Schousboe, revisor

Beretning fra Cathrinesminde Teglværk til Teglværksinitiativernes årsmøde 2022 Nivaagaard Teglværks Ringovn

Stefanie Robl, formidlingsinspektør

Museum Sønderjylland, som Cathrinesminde Teglværk er en del af, har med virkning fra 1. august 2021 fået ny direktør, historiker Axel Johnsen. Han har i mange år og ad flere omgange været tilknyttet museet - sidst siden 2017 som leder af museets afdeling "Viden og Samlinger".

Personale: Museumsinspektør Mariann Kristensen har siden efteråret 2021 været på barsel og vender tilbage i oktober 2022.

Bygningerne

Sønderborg Kommune har i 2021 overtaget den udvendige vedligehold af bygningerne og arealerne. I 2021 blev ringovns skorsten restaureret

Samlinger

Cathrinesmindes samling er i løbet af 2020/21 blevet kritisk gennemgået af museumsinspektør Mariann Kristensen samt Charlotte Bach Hove. I den sammenhæng blev store dele af den også pakket og flyttet til Museum Sønderjyllands nye Fællesmagasin i Rødekro.

Cathrinesminde Teglværks besøgstal 2021:

I 2021 var det officielle besøgstal 7019. Det er fint bl.a. i forhold til 2019, hvor besøgstallet lød 17.357, men hvor der – i modsætning til 2021– var blevet medregnet 10.000 gæster fra Julemarkedet i besøgstallet.

I år har Cathrinesminde Teglværk frem til d. 31. juli 2022 haft besøg af 5.687 gæster – dertil kommer de mange, der bl.a. har besøgt teglværket i forbindelse med Kulturmåned og/eller egnsspillet.

Generelt har 2022 hidtil været et travlt år med både kunstudstilling, Kulturmåned, egnsspil, levendegørelser og mange gruppebesøg.

Kunstudstilling

Broagerlands Kunstforening har fra d. 3. april – 1. maj 2022 vist en kunstudstilling med værker af Ghita Beck Svensen, Volker Persy, Ruth Søe og Hans-Joachim Ruge.

Audioguides:

Der arbejdes sammen med journalist Anne Kjær på en ny fortælling til museets audioguides. Mens de aktuelle – meget populære – afsnit primært fortæller om den tekniske proces bag teglfremstillingen, har de 8 nye afsnit fokus på menneskene på teglværket omkring 1900. De forventes færdig i oktober 2022.

Ny skiltning

Skiltene på teglværket fornys løbende og der arbejdes p.t. bl.a. på fire nye 3-sidede skilte til udendørs formidling, som vil være tilgængelige hele året rundt. Generelt arbejdes der i disse år på ny skiltning på hele området.

Arrangementer

- I maj måned stod Cathrinesmindes Venner og tidligere borgmester Jørgen Lehmann Petersen bag Kulturmåned, som fandt sted med det følgende program:

Den 10. maj: Simi Jan – beretning fra konflikter i verdens brændpunkter

Den 18. maj: Nationalbankdirektør Lars Rohde om op og nedture i dansk økonomi

Den 24. maj: Savage Rose med Anisette og syv musikere på scenen

Den 31. maj: Alberte Winding med Lyse Nætter og andre følsomme sange.

- Cathrinesmindes Venner stod for opførelsen af egnsstykket "Enkeland" forfattet af Brian Wind-Hansen efter Karsten Skovs roman. Instruktion Kristian Hald. Stykket opførtes d. 15. – 18. juni med i alt 5 forestillinger og ca. 1230 tilskuere. Dertil kommer en række skuespillere og frivillige, der sørgede bl.a. Sørgede for alt de praktiske samt de traditionsrige fedtemadder med kaffepunch i pausen.
- Dertil kommer en række mindre arrangementer, som fx Syng sommeren ind.

Undervisning

Cathrinesminde Teglværk har haft besøg af en række skoleklasser, der har deltaget i undervisningsforløb om livet og arbejdet på teglværket. Som noget nyt har Kværs Friskole holdt afslutningen af skoleåret for alle klasser hos os, hvor børnene deltog i .....

Levendegørelser, bl.a. "Det levende Teglværk"

Traditionen tro blev "Det Levende Teglværk" gennemført d. 4. weekend i juli. I disse fire dage (21. – 24. juli) besøgte ca. 1243 gæster arrangementet. Dertil kom dagligt ca. 45 frivillige helt ned til 10-års alderen, som med stort engagement gav et levende indblik i Cathrinesminde Teglværk anno 1900. Der var både teglstrygning, vende og transportere sten, fortællinger om fx ringovnen, hestetrukken æltemølle, arbejderkvinder i arbejderlejlighederne, gamle børnelege, arbejde i haverne, musik og dans. Alt i alt et fantastisk arrangement.

Det suppleredes med mindre levendegørelser og gratis omvisninger i alle weekender i juli og der vil også være aktiviteter for primært børnefamilier i efterårsferie.

Frivillige

Der er mange frivillige tilknyttet Cathrinesminde, der hver især på forskellig vis bidrager til Cathrinesminde Teglværk. Det er dejligt at se, at vi kan fastholde de mere erfarne frivillige, men også at det lykkedes i fællesskabet at rekruttere nye frivillige. De er en utrolig stor ressource for stedet.

Cathrinesmindes Venner har igen fået gang i aktiviteterne. Vores medlemstal er nogenlunde stabilt, sidste optælling sagde 344 medlemmer, hvor dog de fleste er et par, idet vi betaler for en husstand (2)

Vi gennemførte i juni måned traditionen tro et teglværksspil, udendørs egnsspil. På grund af de mange fejring af genforeningen, herunder udendørs egnsspil, havde vi intet spil i 2020, men henlagt muligheden til 2022.

Teglværksspillet Enkeland

Efter 5 velbesøgte spillegange kunne Teglværksspillet Enkeland lukke og slukke. I alt 1230 publikummer så spillet på Cathrinesminde Teglværk, og der blev til arrangørerne og skuespillerne udtrykt begejstring fra publikum efter forestillingerne.

Den gode tekst af Brian Wind-Hansen med afsæt i Karsten Skovs roman, Enkeland, blev flot fremført af skuespillerne, som siden februar har øvet med Kristian Hald som instruktør.

DKsyd optog lørdag på spillepladsen. Der blev sendt over 3 aftener. Endvidere kunne optagelserne ses på Offener Kanal Flensburg og på DKsyds hjemmeside.

Økonomisk udviser regnskabet for teglværksspillet et solidt overskud.

Cathrinesmindes Venner takker for støtte fra fonde, firmaer, frivillige og Museum Sønderjylland samt for samarbejdet med JFmedier om billetsalg.

Knap så heldige var vi med en planlagt en-dagstur til Flensborg den 11. september. Vi havde som hovedattraktion på turen et planlagt besøg på Marinestation Mürwick, men det tyske militær som har marineofficersuddannelse på stedet, ønskede med henvisning til coronarisiko og den spændte militære situation i Europa ikke at få besøg af en busfuld danskere. Så vi aflyste turen i år, men skal nok blive aktive med et nyt udbud i 2023.

Ud over vores aktiviteter på teglværket, arrangerer Museum Sønderjylland selv "Det levende teglværk" som forløber over tre dage i juli måned. Broagerlands landsbylaug befolker boder og udstillingspladser samt skolestuen. Dagene er meget velbesøgte, både af de lokale og af turister.

I maj måned var der kulturmåned, som arrangeres af en særlig gruppe i Broager. Fire aftener, en i hver uge afholdes med 3-400 deltagere pr. aften. Kulturmånedens skulle have været afholdt sidste år, men måtte flyttes på grund af Corona. Det har medført, at vi har haft usædvanligt højt aktivitetsniveau på Cathrinesminde i år.

Cathrinesminde teglværk har det næsthøjeste besøgstal af de museer, som hører til Museum Sønderjylland.

Carsten Hauerberg

Beretning fra HorsensGruppen 2022

Siden udgivelse af Skanderborgbogen den 7. september 2021 har vi været inviteret ud 6 gange for at holde et foredrag. Der har været et pænt antal deltagere ved foredragene.

Status for salg af Skanderborgbogen

Gratis eksemplarer 69 stk.

Solgt 68 stk.

I kommission 52 stk.

Vi er i fuld gang med at skrive om de ca. 50 teglværker, der var i Aarhus Kommune. Det indebærer bl.a. besøg på lokalarkiver, hvor vi bliver taget rigtig godt imod.

Vi har haft kontakt til lederen af Aarhus Stadsarkiv. Han vil ikke være medforfatter, men ved forespørgsel gerne være behjælpelig med at finde materialet frem fra deres arkiv.

Seniorforsker ved Rigsarkivet Kenn Tarbensen, har vist stor interesse for Aarhusbogen, og vi tror og håber, at han skriver om mindst ét teglværk.

Beretning 2022 fra foreningen Lilleskov Teglværksmuseum
– lørdag den 17. september på Nivaagaard Teglværks Ringovn

Siden mødet sidste år har vi som andre foreninger kæmpet i kølvandet på Coronaen for at få tingene til at fungere igen.

Vedrørende de frivillige har der ikke umiddelbart været nogen problemer, og vi har endda fået tilgang af et par nye – men har også mistet nogen, som endnu ikke er kommet tilbage på grund af Coronaen – men også på grund af alder og helbred.

Ellers går det hele nu igen i den vante gang med vedligeholdelse og reparation af maskinerne og ringovnen – samt selve bygningen.

Pt. er vores tømrerafdeling ved at udskifte hele den ene gavl til selve teglværksbygningen – som har stået på samme sted siden 1929 og ikke opført i nogen form for trykimprægneret træ.

Vi opdagede bl.a. problemet med at træet var ved at rådne – idet der med mursten var skrevet LILLESKOV TEGLVÆRK på gavlen og disse sten var en efter én ved at falde ned.

I forbindelse med reparationen, som pt. foregår, blev det også konstateret, at nogle af de bærende bjælker og konstruktion ikke var så bærende endda, idet nogle ikke nåede ned til grunden. Det er alt sammen fikset nu af de dygtige folk og senere skal vi igen have murstene fastgjort på gavlen igen.

Teglværksmaskinen har som tidligere nævnt, gennemgået en fuldstændig renovering samt malet – men det er konstateret, at den anvendte maling har tendens til at ruste, så man er på ny i gang med en stærkere maling.

De samme folk har også gennemgået ringovnen og bygget en sektion realistisk op – med lys, så besøgende kan se, hvordan ovnen engang har fungeret – det er blevet vældig flot og vi har fået ryddet alt væk, så ringovnen ikke mere er et ”depot” med lidt af hvert.

Personalet i køkkenet er fortsat med at servicere de frivillige om tirsdagen i forbindelse med formiddagskaffen, idet de stadig sørger for smurt brød m.v.

Vi har også genoptaget vores søndags cafeer med musik og kaffe og lagkager den første søndag i hver måned – men desværre er der indtil nu ikke det samme fremmøde som før Coronaen – men vi håber det kommer, ellers må vi finde en anden løsning.

Vi har også over sommeren et månedlig Motorcykel og veteranbiltræf, hvor der bliver serveret bikksemad samt grillpølser m.v. - og der har indtil nu været stor søgning.

Det gælder hele tiden om at finde nye indtægtsformer – med de mange udgifter, som stedet kræver.

Vi har også stadig skinnecyklerne på banen fra Tommerup til Assens, hvilket også kræver en stor indsats – både med at holde de 43 cykler kørende og strækningen kørevenlig.

Idet vores aftale med Bane Danmark udløber marts næste år, har vi ansøgt om en forlængelse på 5 år – så må vi, hvad der sker.

Jeg nævnte også sidste gang, at projektet Baltic Pipe over en længere periode, ville fjerne 30 meter af vores skinner for at lægge gasrør i jorden.

Men på grund af problemer med gas fra Rusland m.v., samt forsinkelse i projektet, besluttede man i stedet for i år at underbore gasrørene – så vi på intet tidspunkt blev forhindret i at anvende skinnecyklerne.

Sådan kan tingene ændre sig - - sidste år var det alt for dyrt at lave underboring – men nu.....

Vores genbrugsbutik kører også fint, selvom det kniber lidt med skiltning ude på vejene – men vi har ansøgt kommunen om bedre hjælp dertil, så flere kan blive gjort opmærksom på vores eksistens.

Vores største problem pt. er nok taget på teglværket – som godt nok blev renoveret i 2008 / 2009 – men desværre må vi konstatere, at taget er meget utæt, hvilket påvirker trækonstruktionerne og vandet trækker ned i sandet ovenpå ringovnen.

Vi håber at kunne skaffe midler via fonde til at få taget repareret - hvilket vil kræve et beløb på godt. 2 mill. - i henhold til en aktuel vurdering.

Sidste gang nævnte jeg, at vi havde fået tildelt en ildsjælepris og disse penge er i foråret blevet anvendt til en fælles udflugt – og i oktober afholder vi en aktiv fest for alle – forhåbentligt uden nogen form for Corona problemer.

Den 21. maj 2022 afholdte vi et ÅBENT hus-arrangement, hvor alle kunne komme og se stedet samt få forevist vores nye køkkendepot samt rundvisning og kørsel med vores lerbanetog – en dejlig dag med pænt besøg.

Knud Larsen
formand

**Teglværksmuseet
Nivaagaard Teglværks Ringovn**

Rungsted september 2022

**Beretning til Teglværksinitiativernes årsmøde på:
Ringovnen 17/9 2022**

Vedligehold af ringovnsbygningen er en stadig udfordring.

Vi er færdige med alle planlagte renoveringer. Men der ligger en stadig udfordring i brændkammerets hvælving. Brændkammeret er ret bredt, så hvælvingen ikke er så stabil som på ovne med de smallere brændkamre. Det betyder, at vi har måttet mure hvælvingen om mere end 10 steder i årenes løb. Og vi må til stadighed være opmærksomme på om der er steder, hvor hvælvingen begynder at bule indad i stedet for udad. Vi har et specielt murerfirma til at foretage disse reparationer, som typisk kommer over 100.000 kr. pr. gang. Efter vi har udskiftet de tre spændebånd rundt om hele ovnen, ser det ud til at problemet måske er løst.

Men også andre bygninger kræver vor opmærksomhed. Den store grå blikbeklædte højlade – oprindeligt en to-etagers lang tørrelade men nu kortet meget af – fik for 3 år siden dispensation fra Fredensborg Kommune til at udskifte de hullede eternit-plader med tagpap. Vort arkitektfirma har tegnet en hel renovering af bygningen under det nye tag. Beklædningen bliver træ og der kommer en del store vinduer ind til udstilling og værksted. Men selv om alle funktionerne i huset fortsat skal være nogenlunde der, hvor de er nu, bliver der en del byggeri. Blandt andet skal gulvet overalt graves op, så hele bygningen skal tømmes for museumsgenstande, kontor og køkken. Et forsigtigt gæt på prisen siger 3-4 mill. Vi kan slet ikke klare det med egne midler, men venter på Fredensborg Kommunes godkendelse før vi søger penge. Denne godkendelse har det ikke være let at opnå.

”Vognporten” som vi sidder i i dag blev indviet for 4 år siden. Vi er meget glade for bygningen. Den bruges til vore møder ligesom besøgende grupper og andre kulturelle foreninger kan bruge den.

Smedjen er nu fyldt med funktionsduelige maskiner og redskaber. Den er bemandet på alle ordinære åbningsdage, ved mange skoleklassebesøg og andre lejligheder. Vi har to smede, men vil rigtig gerne have nogle flere. Smedene arbejder på at udvikle små smedede genstande til salg.

Vort område var oprindeligt midlertidigt indhegnet med et ståltrådshegn. Men bag de såkaldte traverslader lå en stor del af vor grund uden for hegnet. Gennem nogle år, har vi fældet træer og buske her, og Bent Pau og hans gravko har fjernet voldsomme mængder rødder mm. Dette arbejde er endnu ikke helt færdigt. Vi overvejer, hvad det indvundne areal skal bruges til: lille kammeroven?, hesterundgang?

Vore tørrelader blev renoveret i slutningen af 1980-erne. De forløbne 35 år, har sat deres sor i træværket, så vi nu er gået i gang med at udskifte gangbrædder og strøer, som er ret rådne. Kai Ambus er tømrer og tovholder på projektet, mens Christa Stougaard svinger pensler med sverigesrød maling.

Også vort røde hegn omkring vort område viser træthedstegn. Så Bent Pau arbejder på en løbende udskiftning af elementerne. Det er en meget stor opgave, men heldigvis er hegnet endnu ikke faldefærdigt.

Mange af disse vedligeholdelsesaktiviteter udføres af vor onsdagsgruppe, som blev startet for mange år siden, da Niels-Jørgen Pedersen var ensom, når han gik helt alene hernede og arbejdede om onsdagen.

I Nordsjælland har Gilleleje aktivt slået sig op på at have hjulpet Jøderne til Sverige i Oktober 1943. Vi har ikke været så aktive med at publicere Ringovnsens rolle under krigen. Men alligevel er det blevet mere kendt, at ganske mange jødiske flygtninge gemte sig på vort teglværk og blev sejlet over fra vor udskibningsmole. Vi har derfor mellem år og dag grupper af udenlandske Jøder, som kommer på besøg, ligesom de danske almindelige besøgende spørger ind til begivenhederne dengang.

Efter at folk på flugt er blevet meget nærværende i dagligdagen, har Fredensborg Kommune sammensat et tilbud til skoleklasser om Jødeflugten i 1943. Klasserne deles ind i små grupper, der først ser brænderloftet og tørreloftet i Ringovnen, hvor Jøderne gemte sig indtil transporten. Derefter går de ad ruten til udskibningsmolen og rundt mellem teglværkssøerne. Undervejs bliver de præsenteret for en række dilemmaer, som Jøderne, hjælperne og resten af befolkningen stod over for. Dem diskuterer de unge i hver gruppe undervejs og efter hjemkomsten fortæller grupperne konklusionerne på deres diskussioner. Det er ofte 7. til 9. klasser, og de går meget op i diskussionerne.

Museet er åbent søndage efter Kr. Himmelfart, i pinseferie, sommerferie, august måned og efterårsferie og onsdage i sommerferien. Derudover kan der til en hver tid arrangeres besøg og rundvisning for grupper. Og denne mulighed har mange benyttet sig af i år. Vi har uddannet i alt 10 rundvisere. Entre er 40 kr. pr. voksen, gratis for unge under 15 år. I årets løb har vi haft 46 rundvisninger for i alt 1.000 personer. Dette er jo lidt mindre end vanligt, men ikke uventet, da sæsonen startede noget senere end vanligt på grund af Corona-restriktionerne. Carl Jørgen Schousboe er rundvisningskoordinator og styrer i det hele taget vor kalender.

Vi har en fordels-samarbejdsaftale med Ældresagen, Politiken plus og FDM om, at deres Kunder/medlemmer kommer ind for halv pris. Aftalerne har løbet 7 år, og vi har endnu ingen set, der har villet benytte disse fordelsaftaler.

Vor tidligere ejer Johannes Hage stiftede i starten af 1900-tallet Nivaagaard Malerisamling. I de senere år har vi haft nogle gode fælles arrangementer med Malerisamlingen. I den kommende efterårsferien har vi et fælles arrangement, hvor børn og forældre starter i Malerisamlingen og derefter kommer til os. Denne planlagte rækkefølge i besøget er ikke helt tilfældig, da børnene jo ikke er fuldstændig rene efter aktiviteterne ved Ringovnen.

Vi har tidligere opkrævet 450 kr pr. skoleklasse, der kom på besøg. Men da skolerne ikke længere har penge til ekskursioner – og da Fredensborg Kommune støtter os med et ganske stort beløb, har vi besluttet at Fredensborgs skoler kommer gratis ind. Det har øget besøget af skoleklasser tydeligt.

Ringovnmuseets hjemmeside er på adressen: www.ringovn.dk
Det vil glæde os, hvis I vil sætte et link til siden på Jeres egen side.

Tidligere i år arvede vi en stor murstenssamling fra Anders Møller Kran og Tip. Der er en del stemplede sten imellem, og nogle af disse har vi i forvejen, så hvis I er interesserede, må I få, hvad der er tilovers.

Vi har lagt nogle interessante bøger frem, som i må tage, hvis I ikke er så heldige at have dem i forvejen.

Med venlig hilsen

Jørgen G. Berthelsen
Strandvænget 4, 2960 Rungsted
tlf. 20193699, jgb@dadlnet.dk